

GENT IN 1850

De begroting van een stad leert ons heel wat over de toestanden, opvattingen en reglementen. Natuurlijk is het onmogelijk de begrotingen van jaar tot jaar te vergelijken. Een vergelijking echter van twee begrotingen, met een tijdspanne van tien jaar, kan ons wel een evolutie aantonen. Een moeilijkheid is echter, dat de begrotingen niet altijd gelijkvormig worden opgesteld. Dit probleem kan opgelost worden door de begrotingen op dezelfde manier te onderzoeken.

Hoe zag de begroting 1850 eruit ? Vooreerst de ontvangsten.

I. Gewone ontvangsten

a) 7 o/o op de personele belastingen	56 967,34 fr.	3,8 o/o
b) octrooirechten	1 170 000,00 fr.	78,3 o/o
c) allerlei	266 521,62 fr.	17,8 o/o

	1 493 488,96 fr.	100 o/o
	313 247,03 fr.	

II. Buitengewone ontvangsten

Totaal 1 806 735,99 fr.

De buitengewone ontvangsten vertonen grote verschillen van jaar tot jaar en komen onder meer voort van verkoop van gronden. Wat de gewone begroting betreft, we stellen vast dat het leeuwenaandeel, namelijk te vier vijfden komt van de stadsrechten. Dit zal zo blijven tot in 1860, het jaar waarin deze rechten werden afgeschaft. Slechts 3,8 o/o komt van belastingen op eigendommen. Stilaan zullen allerlei nieuwe belastingen worden geheven. De opbrengst van de octrooirechten is een ware barometer voor de economische toestand te Gent.

In 1850 bedroeg de werkelijke opbrengst 1 263 764 fr. of 93 764 fr. meer dan voorzien. In 1850 was er veel werk en waren de prijzen laag. De evolutie van de inkomsten van de stadsrechten weerspiegelt de economische toestand.

1845 : 1 264 347 fr.

1846 : 1 266 497 fr. : verslechtering toestand en verhoging prijzen

1847 : 1 158 301 fr. : door de hoge prijzen aanzienlijke vermindering van het verbruik

1848 : 1 123 900 fr. : idem plus politieke troebelen

1849 : 1 189 762 fr. : verbetering van de toestand

1850 : 1 263 764 fr.

Het artikel allerlei omvat toelagen van de overheid (staat en provincie) en een reeks inkomsten van allerlei verpachtingen. Enkele voorbeelden :

Bruggen	1 463 fr.	Verhuur stadsgebouwen	19 728 fr.
Stadspoorten	7 000 fr.	Verhuur stadsgronden	2 243 fr.
Wegen, meten	8 000 fr.	Vleeshuis, vismarkt	16 096 fr.
Kaaien, markten	41 500 fr.	Maairechten	1 351 fr.
Lijnwaadzegel	2 600 fr.	Visrechten	583 fr.

Deze posten zullen een evolutie vertonen ; sommige zullen verdwijnen, enkele zullen in opbrengst stijgen.

Onderzoeken we nu de uitgaven. Vooraf een totaal beeld :

I. Gewone uitgaven			
1. administratie	280 645,68 fr.	28,8 o/o	
2. openbare veiligheid	279 902,62 fr.	28,8 o/o	
3. liefdadige werken	198 419,38 fr.	20,4 o/o	
4. erediensten	13 100,00 fr.	1,3 o/o	
5. onderwijs en schone kunsten	185 186,05 fr.	19,0 o/o	
6. allerlei	15 500,00 fr.	1,5 o/o	
	<hr/>		
	972 753,73 fr.	100,0 o/o	
II. Aflossingen leningen, interesten en pensioenen			
	528 120,65 fr.		
III. Buitengewone uitgaven			
	1 270 605,42 fr.		
	<hr/>		
Algemeen totaal	1 771 479,80 fr.		

De begroting zal dus met een batig saldo van 35 306,19 fr. sluiten. Het is nodig deze posten even naderbij te bekijken. De titel 'administratie' omvat de wedden van burgemeester, schepenen, stadssecretaris, stadsontvanger, bedienden, alsook het onderhoud van gebouwen, wegen, enz. De voornaamste uitgave is hier echter bestemd voor de dienst van de stadsrechten met 118 770 fr. of 12,2 o/o van de gewone uitgaven. Bij de uitgaven voor administratie is ook een artikel 'klokkeluiders', namelijk acht wakers op de belforttoren, die elk 108,85 fr. per jaar ontvangen en drie trompetblazers, die elk 257,75 fr. verdienen. Deze wakers bevonden zich 's nachts op de vier hoektorens van het belfort en moesten alarm slaan bij brand.

In de eerste titel vinden we ook uitgaven voor onderhoud :

onderhoud gebouwen	18 000 fr.
onderhoud wegen	15 000 fr.
onderhoud bruggen en kaaien	12 000 fr.
baggeren vaarten	5 479 fr.

Titel veiligheid :

a) politie	44 770,00 fr.	4,6 o/o
b) brandweer	56 872,62 fr.	5,8 o/o
c) verlichting	83 000,00 fr.	8,5 o/o
d) overige uitgaven	95 260,00 fr.	9,8 o/o
	<hr/>	
	279 902,62 fr.	28,8 o/o

Het politiekorps telde 46 leden : zes commissarissen (jaarwedde : 1 800 fr.), zeven adjunct- commissarissen, een hoofdbrigadier (680 fr.), vijf brigadiers (650 fr.) en 27 agenten (620 fr.). Zeker geen uitgebreid korps. Het politiebureau was gevestigd op de Botermarkt ; op elke wijk had de commissaris een bureau in zijn woning ; ze ontvingen een jaarlijkse vergoeding van 600 fr. voor woonst, verwarming, aankoop van registers, papier, pennen, inkt, enz.

Het brandweerkorps telde 110 leden : een commandant (2 400 fr.), een eerste luitenant (1 600 fr.), een tweede luitenant (1 270 fr.), een sergeant-majoor (845 fr.), vier sergeanten (elk : 576,70 fr.), dertien korporaa's (474,50 fr.), 34 sapeurs (438 fr.), 53 pompiers (416 fr.) en twee tamboers (438 fr.). De kazerne was gevestigd in het oud Rasphuis (het Geeraard Duivelsteen), de hoofdwacht onder het stadhuis op de Botermarkt. De brandweer moest ook de politie bijstaan.

De verlichting, alhoewel volstrekt onvoldoende, sloppte 8,5 o/o op van de gewone uitgaven en was dus een belangrijke post.

De verlichting met gas werd te Gent ingevoerd in 1827. De oorspronkelijke prijs van 4 Cent. 4444/10000 per bek en per uur werd in 1845 teruggebracht tot 2,5 cent. per bek en per uur. Naast de gasverlichting waren er ook een aantal olielampen, die in 1863 zullen vervangen worden door petroleumlampen.

Jaar	Aantal gaslampen	Aantal olielampen	Aantal uur verlichting per lamp en per jaar
1840	670	524	2 407 uur
1850	878	324	2 610 uur

De overige uitgaven waren bestemd voor het onderhoud van de militaire gebouwen en voor het kazernement van het leger. Hiervoor ontving de stad een rijkstoelage.

Wat betreft artikel drie 'Liefdadige Werken' het betreft hier toelagen, want elke dienst had zijn eigen bestuur met eigen inkomsten en eigen begroting.

Burgerlijke godshuizen	9 400,00 fr.	0,96 o/o
Liefdadigheidsbureau	99 866,38 fr.	10,2 o/o

Liefdadigheidswerkplaats	46 000,00 fr.	4,7 o/o
Vondelingen	21 000,00 fr.	2,12 o/o
Allerlei	22 153,00 fr.	2,27 o/o
	-----	-----
	198 419,38 fr.	20,4 o/o

De gewone begroting van het Liefdadigheidsbureau is een tweede indicatie van de economische toestand.

Jaartal	Begroting	Aantal gesteunde behoeftigen	o/o van de bevolking
1845	232 873 fr.	25 120	23,5 o/o
1846	236 430 fr.	28 588	27,7 o/o
1847	245 747 fr.	33 616	31,0 o/o
1848	257 820 fr.	38 684	36,5 o/o
1849	275 293 fr.	37 127	35,5 o/o
1850	275 314 fr.	34 748	32,5 o/o

Het bestuur van de burgerlijke godshuizen beheerde heel wat instellingen. Vooreerst natuurlijk het burgerlijk hospitaal in de Bijloke alsmede het Sint-Janshospitaal voor kinderen en vondelingen opgericht in 1834 door de commissie der Burgerlijke Godshuizen en bestuurd door de Zusters der Kindsheid Jesu. Dan waren er drie weeshuizen : 'De Kuldere' gesticht in 1623 en ondergebracht in het gewezen klooster der Hiëronymieten naast het Geeraard Duivelsteen (234 wezen), de Blauwe Meisjes in de Onderstraat (89 weesjes) en de Rode Lijvekens (67 weesjes). Voor de bejaarden waren er een aantal gestichten ; voor de zeventigjarigen : het gesticht Sint-Antonius voor de vrouwen (327 verpleegden) en een gesticht in de Bijloke voor mannen (197 verpleegden). De zestigjarigen verbleven in wat men noemde 'de kleine gestichten' zoals het Sint-Laurentiusgesticht op het Veerleplein, het Sint-Catharinagesticht of Alynshospitaal, het gesticht Sint-Hubertus of Poortacker op de Houtlei, enz. met samen 207 personen. De krankzinnige mannen werden verpleegd door de Broeders van Liefde op de Schokkebroedersvest in het gewezen klooster der Alexianen, terwijl de krankzinnige vrouwen verpleegd werden door de Zusters van Liefde in de Bestormstraat bij de Zottepoort. Ten slotte waren er nog een aantal kleine infirmerieën, zoals deze verbonden aan het Groot en aan het Klein Begijnhof. In totaal waren er ongeveer 24 gestichten, waarvan echter een drietal, zoals het gesticht van de kleermakers, van de volders en van de wevers niet meer werkten ; aan de rechthebbenden werd een geldelijke steun verleend. In de komende twintig jaar zullen heel wat wijzigingen komen aan de instellingen onder het bestuur van de Burgerlijke Godshuizen.

De titel 'Onderwijs en Schone Kunsten' omvat het volgende :

Beurzen studenten universiteit	15 000,00 fr.	1,5 o/o
Atheneum 275 lln.	50 500,00 fr.	5,19 o/o
Lagere scholen 3 019 lln.	37 469,89 fr.	3,8 o/o
Nijverheids- school ong. 500 lln.	12 239,28 fr.	1,25 o/o
Academie 498 lln.	17 714,04 fr.	1,8 o/o
Conservatorium 224 lln.	16 856,89 fr.	1,7 o/o
Allerlei	35 405,95 fr.	3,6 o/o
	<hr/>	
	185 186, 05 fr.	19,0 o/o

Ook hier betreft het toelagen aan elk bestuur, omdat de scholen nog over andere inkomsten beschikken (de schoolgelden) met uitzondering van de lagere scholen. Alhoewel in de vijf stedelijke lagere scholen enkel kinderen van behoeftige ouders worden toegelaten, toch valt onmiddellijk de wanverhouding op tussen de uitgaven voor het lager onderwijs en de uitgaven voor de andere onderwijsinstellingen. Door de wet Rogier op het middelbaar onderwijs van 1 juni 1850 zal het Gents atheneum een rijksinstelling worden en zullen de uitgaven merkbaar verminderen.

Naast het stedelijk atheneum waren er nog twee colleges : het college van de Jezuieten en het college van de Augustijnen.

Vermelden we nog, dat de rijkslagere hoofdschool, gesticht door Willem I in 1820 door de wet Rogier omgevormd wordt tot rijksmiddelebare school.

Naast de stadsscholen, ook armenscholen genoemd, waren er nog enkele armenscholen opgericht door geestelijke orden en een aantal kantwerkscholen, waar de meisjes practisch geen onderwijs ontvingen. Voor de kinderen van de burgerij waren er enkele scholen opgericht door kloosterorden - meestal met een kostschool - alsook 22 particuliere schoolmeesters en 18 particuliere schoolmeesteressen.

Bij allerlei vinden we een post van 20 000 fr. als toelage aan de directeur van de Franse schouwburg ; maar ook onder de titel 'administratie' komt een artikel van 9 500 fr. voor onderhoud, verwarming en verlichting van het gebouw. De totale uitgave bedraagt dus 29 500 fr. of 3 o/o van de gewone begroting. De schouwburg was een statussymbool voor de overheid, die toch enkel de burgerij vertegenwoordigde. Bij deze uitgave zou nog de interest van de kostprijs van het gebouw kunnen gerekend worden, maar het is voldoende duidelijk, dat in onze ogen de uitgave niet in verhouding was met de belangrijkheid van de opera voor de Gentse bevolking noch met de dringende behoeften, die bij gebrek aan de nodige financiën niet konden worden opgelost.

Bij de buitengewone uitgaven vinden we onder meer de volgende artikels :

aanleg voetpaden	16 000 fr.
plaveien straten	21 000 fr.
balustraden	5 000 fr.
bouwen brug aan Spanjaardkasteel	10 000 fr.
bouwen rechter vleugel van een serre in de botanische tuin	30 000 fr.

Hier zijn ook vermeld drie uitgaven van 1849 :

historische stoet	10 000 fr.
maatregelen tegen de cholera-epidemie	36 098 fr.
inrichten nijverheidstentoonstelling	17 612 fr.

De gewone begroting bedroeg 9,11 fr. per inwoner. Uit de begroting blijkt dat ze nog duidelijk onder de invloed staat van toestanden, die dagtekenen van voor 1800. Eerst langzaam, maar naarmate de negentiende eeuw haar einde nadert in versneld tempo, zal de stadsbegroting, maar ook het stadsbeeld en het leven in de stad aanzienlijk veranderen.

Vooraleer de gebeurtenissen in 1850 te volgen, nog een woordje over de bevolking. In 1850 telt Gent ongeveer 106 000 inwoners. De randgemeenten zijn nog weinig bevolkt.

Afsnee	394 inw.	Drongen	4 584 inw.
Mariakerke	1 172 inw.	Sint-Denijs-Westrem	1 497 inw.
Merelbeke	3 263 inw.	Wondelgem	1 256 inw.
Ledeberg	3 638 inw.	Zwijnaarde	1 957 inw.
Gentbrugge	1 669 inw.	Oostakker	5 994 inw.

Totaal : 25 424 inwoners.

Sint-Amandsberg zal eerst in 1872 afgescheiden worden van Oostakker. Eerst na 1880 zal de bevolking in de randgemeenten stilaan aangroeien. Tussen Gent en de randgemeenten liggen nog grote oppervlakten landbouwgrond.

6 januari : Het merken van de misdadigers wordt afgeschaft.

In de Gazette van Gent lezen we : 'De voornaamste en schoonste weg van de stad naar het Casino loopt langs de Bestormstraat. De Bestormstraat, Zwarte Zustersstraat en nog enkele andere straten maken deel uit van het te weinig aantal straten, die goed aangelegd zijn : niet te breed om alles aan de overzijde wel te kunnen zien en niet te smal om voor het gerij geen hindernis op te leveren. Nu de Bestormstraat, die bij haar uitweg op de Bestormbrug en de Houtlei versierd is door de schone

gevel van de Jezuitenkerk en vooraan op de Houtlei door het bevallig geveltje der Recolletten, de Bestormstraat zeggen we, blijft nog altijd ontsierd door de bouwvallen van het voormalig deel van de Bestormpoort. Het zicht van deze puinen is zo afkerig ; daarbij worden de rijtuigen er door gehinderd. Men moet ten minste zorgen, als men stads oudheden vernietigt, deze geheel te doen verdwijnen, want een zwarte, rotsvormige en neerhangende muur is een weinig aangenaam souvenir van historische oudheden.

12 januari : In de gemeenteraad wordt de opmerking gemaakt : '34 agenten kunnen zich niet op alle punten van de stad bevinden'. Het schijnt, dat de verkoping der voorwerpen, voortkomende van de historische praalstoet geen schatten zal opbrengen : ettelijke gewaden van prinsen, hertogen, baronnen worden voor geringe prijzen aan de oudkleerkopers verkocht.

In de gemeenteraad wordt de toestand van het gesticht voor krankzinnige mannen besproken. 'Après inspection, M. Guislain a reconnu que toute espèce de changement, d'amélioration ou de réparation de l'établissement actuel des Alexiens est impossible'.

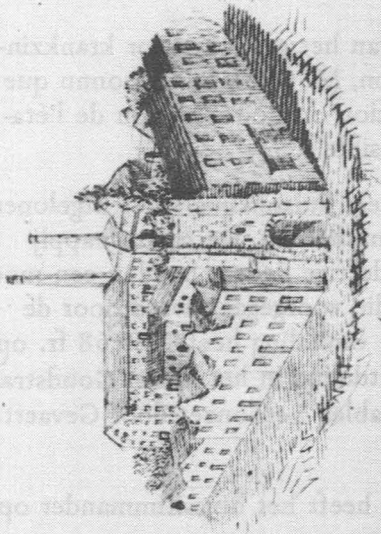
20 februari : Vastenavond is zondag op een luisterrijke wijze afgelopen. De toer stroomde van wandelaars en gemaskerden. De maatschappij Nemrod vergezeld van een groot aantal deftige lieden, hadden een mooie gekostumeerde carnavalgroep gevormd, die voorgegaan werd door de maatschappij der Fanfares Amateurs. De omhaling heeft 929,68 fr. opgebracht en zal dienen voor een brooduitdeling in het lokaal Goudstraat. Een Franse romance 'Aux Dames Charitables' getoonzet door Gevaert, werd door de omhalers uitgedeeld.

22 februari : De maatschappij Concorde heeft het huis Limmander op de Kouter aangekocht voor 110 000 fr.

10 maart : Het Hôtel de la Poste op de Kouter werd verkocht voor 100 000 fr. Er werd een dienst met omnibussen ingericht om de reizigers van het station naar het station van de Wase spoorweg te vervoeren. Prijs : 40 centimes.

23 maart : De gemeenteraad bespreekt de aan het Belfort uit te voeren werken, maar komt nog niet tot een oplossing. Groverman vraagt de Muinkkaai te plaveien. De vraag van de paters Dominikanen opnieuw over hun gronden naast het Rijke Gasthuis te beschikken voor het bouwen van een kerk krijgt een gunstig gevolg.

27 april : De gemeenteraad keurt een politiereglement op de reinheid van de straten en het straatvegen goed. De huurder, bewoner of eigen-

Filature et Tissage mécanique de coton.

F. SCRIBANI & FILS.

à la Manufacture des Cotonnades, à Gand.

Gand.

aar van woningen moet regelmatig het voetpad en de straat tot aan de aslijn vegen. Er wordt verboden afval en vuilnis op straat te werpen. Overtreding zal gestraft worden met een boete van een tot vijf frank en bij herhaling binnen de maand met een boete van vijf tot tien frank.

Mei : In de vorige bijdragen hebben we reeds enkele malen de lastercampagne tegen prof. Huet vermeld. Minister Rogier had er geen gevolg aan gegeven. De campagne hield echter niet op, en dit zo wel in de pers als in de Kamer. Einde 1849 kwam ook koning Leopold I tussen. E. Discailles schrijft in zijn werk 'Charles Rogier' :

“L'écho des accusations et des critiques était arrivé jusqu'au Roi, que nous voyons demander la révocation de M. Huet et la réorganisation de la Faculté de philosophie de Gand sur des bases 'royalistes'.

Fallait-il que l'on eut dépeint l'enseignement de M. Huet sous des couleurs effrayantes, pour que le Roi le traitât d'*ennemi* et l'accusât d'*entretenir à l'Université de Gand depuis quelques années un foyer très dangereux !* Fallait-il aussi que l'on eût peur de l'influence exercée par son enseignement tant calomnié, pour que Paul Devaux, à son tour, émit l'avis que l'on ne devait confier aucune chaire de philosophie, ni à Liège, ni à Gand, à son disciple le plus remarquable, à son *alter ego*, M. Callier ! ”

(blz. 292 - 293)

Na enkele gesprekken tussen minister Rogier en professor Huet vraagt de hoogleraar in mei zijn pensioen aan, vermoedelijk als gevolg van een zekere druk van Rogier. De oud-studenten van Huet lieten een medaille slaan met op de voorzijde 'A François Huet. Ses élèves reconnaissants' en op de achterzijde 'Science, loyauté, vertu'. Huet vestigde zich in Frankrijk en zal een tijd gouverneur zijn van prins Milan Obrenowitsj, die in 1868 zijn neef zal opvolgen als koning van Servië. (1) Niettegenstaande zijn verwijdering zal Huet nog invloed uitoefenen op de universitaire middens te Gent. Dit blijkt uit de verslagen van de vergaderingen van de bisschoppen uitgegeven door A. Simon (Réunions des évêques 1830-1867). Op de vergadering van de bisschoppen in juli 1856 vestigt de bisschop van Gent de aandacht op het werk van Huet 'Essai sur la réforme catholique' door de kerk veroordeeld bij decreet van 9.4.1856, werk dat een vervolg was op 'Le règne social du Christianisme' uitgegeven in 1853 en op de index geplaatst op 18.7.1853. Bisschop Delebecque verklaart, dat Huet blijft school maken bij de jonge studenten te Gent, de publicaties van Huet worden verslonden en geroemd door de hoogleraars en de leerlingen, waar al de beginselen van Huet ontvangen worden als orakels. Aan de Gentse bisschop wordt de toelating verleend namens het Belgisch episcopaat aan de aartsbisschop

van Parijs te wijzen op de 'funeste leerstellingen van Huet'. (2)
Huet overleed in 1869. Het is moeilijk in het raam van dit artikel de opvattingen van prof. Huet weer te geven. Prof. Luykx beschouwt hem als een voorloper van de latere Christendemocratie (blz. 184).

In de biografie van Huet lezen we : 'Huet entreprenait de montrer qu'il n'y a pas de déaccord entre l'Eglise et la Révolution, entre le Christianisme et le socialisme et prétendait fonder ce qu'il désignait sous le nom de socialisme chrétien'. (Biographie Nationale)

Zeker een gevaarlijk stelling in de jaren 1845-1850. Hoe loste Rogier het probleem verder op ? G. Callier werd hoogleraar benoemd te Gent, Stecher werd benoemd aan de universiteit te Luik, evenals De Laveleye. L. Hymans, medewerker aan de Messager, kreeg met steun van Rogier, een betrekking te Brussel. E. C. Coppens schrijft terecht 'De beslissing van Rogier was van groot belang voor de liberale partij. Men denke maar aan de latere rol van G. Callier te Gent, de invloed van Heremans op de Vlaamse studenten, het belang van Hymans te Brussel en de betekenis van Stecher en De Laveleye voor de vorming van zo vele jonge liberale geesten'. We willen hier nog aan toevoegen, dat G. Callier, die als schepen zich volledig van 1858 tot 1863 zal inzetten voor de uitbreiding van het onderwijs, het belang van het onderwijs heeft leren inzien door Huet. Op het Congrès des Amis de la Paix universelle gehouden te Brussel in september 1849 verdedigde Huet algemene ontwapening en de noodzakelijkheid het volk een degelijk onderwijs te verstrekken.

25 mei : De gemeenteraad keurt de plannen van het te bouwen Blindenhuis op de Coupure goed. De architect was Van Huffel.

1 juni : De gemeenteraad keurt de aanbesteding voor het reinigen van de straten goed. Het werk wordt toegewezen voor een termijn van drie jaar aan een zekere A. De Raeve voor het bedrag van 46 000 fr. voor de drie jaar. Op 21 juni lezen we in de Gazette van Gent : 'Heden is de dienst voor het reinhouden van de straten begonnen. Een groot aantal karren, elk door drie werklieden en een politieagent vergezeld, doorkruisen van zes uur 's morgens de straten. Met genoeg zag men, dat de inwoners de afval en vuiligheid, welke anders onmisbaar de straatvloer moeten bemodderen, met een loffelijke bereidwilligheid aanbrachten om het in de vuilniskar te storten'.

3 juli : Door uitscheiding van bedrijf over te nemen :
Het Hotel Den Rooden Hoed, gestaan in het Klein Turkije.

5 juli : In de talrijke kroegen in de zijstraten van de Veldstraat wordt regelmatig gevochten tussen soldaten en de waarden. De Gazette van Gent vraagt de soldaten te verbieden met hun sabel uit te gaan.

Augustus : H. Rolin, minister van Openbare Werken, neemt ontslag en wordt vervangen door E. Van Hoorebeke van Eeklo, die minister zal blijven tot in 1855. Vermoedelijk was dit ontslag veroorzaakt door wet Rogier op het middelbaar onderwijs.

3 augustus : In een mededeling aan de gemeentebesturen van 11 december 1849 heeft gouverneur E. De Jaegher er op gewezen, dat het tot de plicht van de gemeentelijke overheid behoort te waken op de openbare gezondheid en in het bijzonder op de gezondheid van de woningen. Verder wordt verwezen naar een omzendbrief van minister Rogier, waarbij aanbevolen wordt prijzen van netheid in te stellen, die jaarlijks aan de werkende klas zouden uitgereikt worden. Op 3 augustus keurt de gemeenteraad een reglement op de beluiken goed. Beluiken mogen slechts gebouwd worden mits toelating van het college van burgemeester en schepenen. De toelating zal verleend worden als de commissie van openbare gezondheid en de provinciale geneeskundige commissie hebben vastgesteld, dat de geplande bouwwerken alle waarborgen bieden in verband met de openbare gezondheid. Er zal geen bouwtoelating verleend worden, als er voor de woningen geen vrije ruimte is van ten minste vijf meter. De gevels mogen slechts een hoogte hebben van zeven meter. De beluiken moeten in verbinding staan met de straat door een niet overbouwde toegang van minstens 3,50 m breedte. Voorgaande reglementen laten ons toe enigszins de bouwdatum te bepalen van nog bestaande beluiken. Beluiken met een overbouwde ingang of met een toegang van minder dan 3,50 m dateren dus van voor 1851. Gent bezit thans nog enkele dergelijke bewoonde beluiken. We menen, dat het zou wenselijk zijn een typisch beluik te bewaren voor de toekomst. Niet enkel woningen van de rijke burgerij behoeven geïnclassificeerd te worden. In de woningen van het beluik zou een museum van het leven in de negentiende eeuw kunnen worden ingericht. Keren we terug naar het reglement. De woningen moeten een verdieping hebben. Het gelijkvloers moet minstens drie meter hoog zijn, de eerste verdieping minimum 2,50. De oppervlakte moet minstens 12 vierkante meter bedragen. De vrije ruimten moeten geplaveid zijn en voorzien zijn van een greppel voor de afloop van het water. Er mag geen teerput gebouwd worden. Zo het mogelijk is, zullen de bestaande teerputten worden vervangen door een riolering. Het regenwater zal afgevoerd worden langs een gemetselde open greppel, die overdekt wordt met planken of stenen in de toegang. In de bestaande beluiken zal de niet bebouwde oppervlakte geplaveid worden of gebeurlijk hersteld en dit binnen de drie maanden. Al de beluiken moeten uitgerust zijn met urinoirs en latrines. Een volgende reeks artikelen staan in verband met de zindelijkheid.

De woningen in beluiken, die geen rechtstreekse verluchting hebben langs de straat of waar de niet bebouwde oppervlakte onvoldoende is voor een behoorlijke verluchting, alsook de woningen, waar de vochtigheid niet kan verholpen worden, mogen niet dienen als woning. Er mag geen afval of vuilnis worden geworpen voor de woningen. De eigenaar moet een afvalbak ter beschikking stellen. Jaarlijks zullen de beluiken worden gekalkt. Al de beluiken moeten beschikken over een pomp met drinkbaar water. Er wordt verboden in de woningen in de beluiken varkens, kippen, duiven, geiten, konijnen, schapen en eenden te kweken. De woningen gebouwd volgens de vooraan opgegeven afmetingen mogen slechts bewoond worden door een gezin ; indien het gezin minder dan vijf leden telt mag dit aantal aangevuld worden door vreemde personen. Art. 28 bepaalde :

“Lorsque le Collège des Bourgmestre et Echevins sere informé qu’il existe des enclos, maisons, logements ou habitations, qui, par le mode de leur construction, par leur état de délabrement, de malpropreté, de vétusté, par défaut d’aérage, d’eau potable, d’écoulement des eaux, par l’encombrement des habitants, par le défaut d’entretien des latrines, ou par toute autre cause quelconque, sont de nature à compromettre la salubrité ou la sûreté des habitants, il fera procès-verbal de l’état des lieux par le commissaire de police”.

Dit proces-verbaal wordt naar de geneeskundige commissie gezonden. Na advies zendt het college aan de eigenaar de te nemen maatregelen om de toestand te verbeteren. Indien de eigenaar binnen de gegeven tijd de voorgeschreven verbeteringen niet laat uitvoeren, zullen de woningen onbewoonbaar worden verklaard. Indien de eigenaar dan onmiddellijk de werken laat uitvoeren, zal het woonverbod worden ingetrokken. De volgende artikelen voorzien mogelijk sancties. Artikel 41 voorziet aanmoedigingsprijzen bestaande uit meubels en huishoudelijke voorwerpen aan de gezinnen voor de zindelijkheid in hun woning. Het reglement verbiedt ook kelders en niet geplafonneerde zolders te bewonen. Het reglement van 1850 stelt zeker geen overdreven eisen. We vragen de lezer zich even een woning met twee plaatsen van vier meter op drie voor te stellen : plaats op het gelijkvloers een fornuis, een tafel, een kast, enkele stoelen en een bed voor de ouders, vergeet de ladder naar de verdieping niet en laat er een gezin met vier kinderen leven : eten koken, wassen, slapen. Op de verdieping sliepen gewoonlijk de kinderen. Vele woningen in beluiken hadden aan de gevel een ton om het regenwater op te vangen en een bak voor het bergen van kolen en brandhout. Aan de hygiëne en de promiscuïteit willen we niet denken. Dit reglement betekende een eerste stap, maar de weg tot verbetering van de woningen voor de wer-

kende klas zal lang en lastig zijn. In volgende bijdragen zal nu en dan het probleem van de Gentse beluiken moeten behandeld worden. Van de gemeenteraadszitting van 3 augustus moeten we toch nog vermelden, dat op deze dag voor de eerste maal Nederlands werd gesproken in de raad en dit sedert 1830 en dit door het lid Dobbelaere-Hulin.

Zondag 4 augustus : Er worden twee speeltreinen ingericht van Gent naar Oostende ; de eerste trein telt 26 rijtuigen en werd getrokken door twee locomotieven, de tweede trein telde 14 rijtuigen, met in totaal 1218 reizigers. De prijs heen en terug bedroeg : eerste klas : 5 fr., tweede klas : 3,75 fr. en derde klas : 2,25 fr. Er waren ook twee speeltreinen uit Brussel met 1700 reizigers. Om halfeen 's nachts kwam de laatste trein terug aan te Gent.

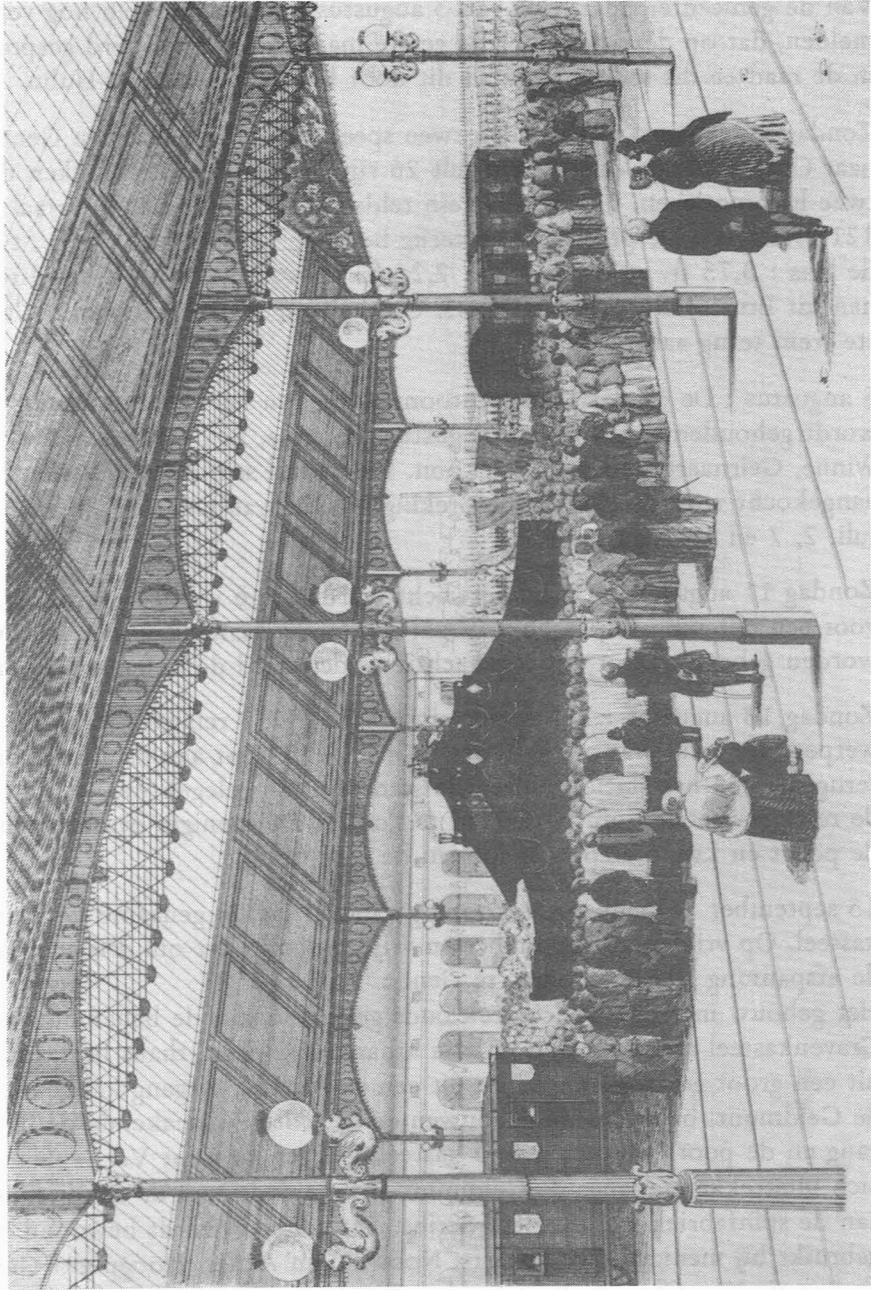
6 augustus : De driejaarlijkse tentoonstelling van beeldende kunsten wordt gehouden van 6 tot 20 augustus. Portaels, L, de Taye, F. De Winne, Geirnaert stellen en ten toon. Een zestal schilderijen werden aangekocht voor de loterij. (bespreking in Gaz. van Gent op 28 en 31 juli, 2, 7 en 15 augustus.)

Zondag 11 augustus . De burgerwacht wordt om 6 u 3/4 opgeroepen voor een oefening. Bij tegenbevel zal een zwart vaandel op het Belfort worden gehesen. Door het regenachtig weder werd de oefening afgelast.

Zondag 18 augustus : Een speeltrein bracht 1 250 reizigers naar Antwerpen. De trein was om halftwee 's nachts te Gent aan de Dampoort terug. Gezien het station buiten de stadspoorten gelegen was, moesten de reizigers betalen om in de stad te komen. De menigte overrompelde de poort en kwam alzo kosteloos in de stad terug.

15 september : Openbare verkooping van het beluik genaemd Gravenkasteel. Op vrijdag 20 september en vrijdag 4 oktober om drie uur in de afspanning 'De Posthoorn' te Gent : Het gebouw met deszelfs omtrek ouds gekend onder de benaming van Gravenkasteel met de grond en zijn afhankelijkheden, thans bestaande uit een groot getal woningen en uit een souterrain, uitgang hebbende in de Geldmunt, benevens de gebouwen en de Toren uitmakende de ingang en de poort van het gezeid kasteel, gelegen te Gent Veerleplein en zich uitstreckende langs de Geldmunt en komende met de achterzijde aan de spinfabriek van de Heer Scribe. Dit gebouw wordt bewoond en gebruikt bij menigvuldige huraars. Notaris Van Acker, Hoogpoort Gent en notaris Van Ghendt, Botermarkt, Gent.

20 september : Men bewondert thans in de kerk der Augustijnen het

Plechthigheid op 14 oktober 1850 in het station te Gent

monument opgericht ter nagedachtenis van wijlen de heer Vanderhaert leraar aan de academie te Gent. Het kunststuk werd gemaakt door P. De Vigne. Jammer is het, dat een smakeloos afsluitsel hetzelfde ont-siert ; de koster had wel een andere plaats mogen kiezen voor de woere. (Middelnederlands: neerhangend net of gevlochten ijzerwerk tot afslui-ting, waar achter hij de konijnen, kippen, enz. opsluit, die door de bui-tenlieden aan de H. Antonius, patroon van het vee, geofferd worden.)

Maandag 24 september : Vandaag werd door de maatschappij Union de eerste steen gelegd der nieuwe zalen, welke deze maatschappij in het hotel der Paardenposterij op de Kouter onlangs door haar aangekocht, doet bouwen.

2 oktober : De bewoners van de Donkersteeg vragen aan het gemeente-bestuur in hun straat een riolering te bouwen en voetpaden aan te leg-gen, ze vragen tevens het verkeer slechts in een richting toe te laten. De gemeenteraad schenkt voldoening aan vragen een en twee ; de derde vraag zal onderzocht worden.

4 oktober : Te koop : korenwindmolen, genaamd de Kosterig, met woonhuis, gelegen tussen de Muide en de Sassepoort. Groot 20,2 8 aren.

11 oktober : Te Oostende overleed koningin Louise-Marie van Bourbon-Orléans, dochter van koning Lodewijk-Philippe van Frankrijk. Ze was geboren te Palermo op Sicilië op 3 april 1812. en huwde met koning Leopold I op 9 augustus 1832. De gemeenteraad besluit een zwarte vlag op het Belfort te hijsen ; de schouwburg wordt gesloten. Op maan-dag 14 oktober werd het stoffelijk overschot per trein overgebracht langs Gent, Dendermonde en Mechelen naar Brussel. De trein kwam rond der-tien uur te Gent in het station aan. Het lijk werd opgewacht door de kerkelijke, burgerlijke en militaire overheden ; rond het station waren de troepen en de burgerwacht opgesteld. Nadat door de geestelijkheid onder de leiding van bisschop Delebecque het de profundis werd gezon-gen, werd het stoffelijk overschot begroet door musketlosbrandingen. Met de opbrengst van een nationale inschrijving werd Onze-Lieve-Vrouw-kerk te Laken gebouwd.

27 oktober : Te Koop : stenen graan- en oliewindmolen met twee kop-pels maalstenen, een koppel pletstenen, ruime zolders, twee olieputten. Gestaan te Gent in de Nieuwe Wandeling, genaemd De Keyser, met wo-ning. Groot : 2, 10 aren. Einde de Coupure in de Nieuwe Wandeling rechtover de Societeit van Sint-Joris palende aan alle zijden aan de stadsvestingen.

14 december : Tijdens de zitting van de gemeenteraad wordt Jacques Dubois, advocaat, aangesteld als schepen ter vervanging van Verhaeghe-De Naeyer, overleden. De gemeenteraad keurt de plannen van de rij-school goed. Een stuk grond van 1 000 m² behorende tot het klein be-gijnhof wordt aangekocht voor 15 000 fr. De plannen van de rij-school werden getekend door architect Roelandt.

21 december : De gemeenteraad keurt een nieuw reglement op de prosti-tutie goed ter vervanging van het reglement van 30 januari 1828. Door dit reglement, dat 66 artikels telt, worden vier geneesheren aangesteld belast met de geneeskundige controle van de ontuchtige vrouwen. Te-vens wordt een belasting op de ontuchthuizen ingevoerd : 20 fr. per maand voor de huizen van eerste klas, 12 fr. per maand voor de huizen van tweede klas en 5 fr. per maand voor de huizen van derde klas, als-mede een frank per maand per ingeschreven vrouw. De rendez-vous-huizen van eerste klas moeten dertig frank per maand betalen, deze van tweede klas tient frank per maand.

Onderzoeken we nog even de broodprijzen in 1850

	4 jan.	26 april	9 aug.	27 decemb.
Gebuideld brood	35 c.	33 c.	38 c.	35c.
Ongebuideld brood	27 c.	26 c.	28 c.	27 c.
Roggebrood	14 c.	14 c.	16 c.	16 c.

1850 is ten einde. In Frankrijk overleed Honoré de Balzac ; R. Wagner componeerde de opera Lohengrin ; de eerste onderzeekabel Dover-Calais werd gelegd. In België werd op initiatief van minister Frère-Orban de Nationale Bank opgericht.

M. STEELS

(1) Belangstellende lezers willen we verwijzen naar het hoofdstuk "Milan van Servië" in "Herinneringen" door Virginie Loveling, waarin de schrijfster ons vertelt over een bezoek aan Huet te Parijs.

(2) zie Dr. S. H. Scholl : 150 Jaar Katholieke Arbeidersbeweging in België ee (1789-1939), blz. 124